

AZ ÍTÉLET

(Részlet egy regényszövegből)

HERCEG JÁNOS

Az esküdszéki tárgyalást csak a börtönben előzte meg egy kis izgalom. Gogoland népe nyugodt volt, s a parasztpárt tagjai sorába tömegesen kérték felvételüket a fiatalok. Az izgalmat vitái váltották ki a tornyok alatt, mivel Gerard nem volt hajlandó minden tekintetben alávetni magát az előkészületeknek. Egy reggel hangos kulcscsörgetéssel benyitott a cellájukba Jean, s miután mindkettőjüket csípős szíverősítővel kínálta, amelynek szilvaillata betöltötte a fogdát és az egész folyosót, Zorkovszkyt elvitette. A léngyel nemes szótlánul engedelmeskedett, Gerard azonban haragosan szólt rá a porkolábra:

— Hova viszik a barátomat?

— Legyen nyugodt, visszajön, most csak néhány órára vonul el egy másik cellába, hogy ne zavarja a kezelést! — felelte fölényes mosollyal Jean.

— Miféle kezelést? Nekem semmi bajom. Az epém is rendbejött.

— Nézze, én csak az előírásoknak teszek eleget, felelte a főfegyőr, s intett a fogdmegeknek, hogy Zorkovszkyt elvigyék. — Bíróság elé Gogolandben csak testileg és lelkileg tökéletesen egészséges ember állhat. Tudhatná, hogy ezt az alkotmány követeli meg. Egy tyúkszem nem maradhat a vádlott lábaujján, s egyetlen homályos folt sem lelkének rejtett bugyraiban.

— Tyúkszemem sincs!

— Az most nem is érdekel. Minden ilyesmi: fürdés, masszázs, tyúkszemvágás az utolsó nap reggelére marad. Akkor aztán még befújom magát illatosítóval, s már mehet is a bírái elé. Most egy kis lelki klinika következik.

Gerard-nak erre a szó szoros értelmében leesett az álla.

De még mielőtt a száját kinyitotta volna, Jean szélesre tárta a fogda vasajtáját, majd miután kissé hátrahúzódott, tisztelettel jelentette: Miss Ewelyn Short Wellington!

Egy fiatal hölgy lépett be boglyas vörös hajjal, fekete szemüveggel az orrán és hatalmas táskával a hóna alatt: How do you dou!

— fuvolázta nem éppen kellemetlen hangon, s rövidlátón körülnézett, hogy hova ülhetne. — Remélem, nem zavarom.

— Azt nem mondhatnám — felelte Gerard kicsit még morózan.

— De nagyon örülnék, ha elárulná, minek köszönhetem a látogatást.

— Majd arra is rátérek —, felelte a vöröshajú lány, s leült a priccs végére, sárga bőrtáskájából kitett egy vastag szálú, kötésben levő fűzőld pulóvert, majd a két gombos végű kötőtűvel, szorgalmasan kötni kezdett. — Egyelőre végtelenül boldoggá tesz maga a tudat, hogy itt vagyok a mester mellett, mondhatnám testközelben. Tudja, milyen régen szerettem volna megismerni magát?

Egy pillanatra abba is hagyta a kötetést, s levette hatalmas szemüvegét, mintegy a vallomáshoz két szemének fényét is hozzáadva. De bármilyen szép szeme volt is Miss Ewelin Short Wellingtonnak, Gerard egy ici-picit hátrált volna a priccs másik végén, ha lett volna hova, annyira meglepte a váratlan látogatás, de még inkább a gyors és intim fordulat, mint amikor egy nő idő előtt vetkőzni kezd.

— Ne féljen tőlem mester! Azért jöttem, hogy segítsek magának! Pszichológus vagyok, s az a dolgom, hogy előkészítsem a vádlottakat a tárgyaláshoz.

Ezt már úgy mondta a lány, hogy megint feltette óriási napszemüvegét és a két könyöke sebesen járt a kötőtűket mozgatva, úgy-hogy Gerard-nak a gályarabok jutottak eszébe, azok dolgozhattak ilyen lázasan Pireusz pálmafás partjai alatt, mikor már Athén is feltűnt messziről és a bordélyházi lányok kijöttek a rácsos ablakú kőházak elé az evezősöket várni.

— Mire akar előkészíteni? — kérdezte tétován.

— Őszinteségre — felelte habozás nélkül Miss Ewelyn Short Wellington.

— Mindig őszinte ember voltam — mondta Gerard —, az életben annyi bajom épp ezért van talán. Legyen hát nyugodt, a bíróság előtt is őszinte leszek. Ezt annál inkább megtehetem, mert ártatlan vagyok.

— Kedves mester — tette le a kötetést a lány, s a zöld pulóver úgy feküdt most közöttük, mint egy üde kis sziget —, ne a végén kezdje! Mert azzal, hogy azt mondja ártatlan, semmi újat nem mond. Mind ezt mondja. Mintha a tagadás a polgári álomorál csökevénye volna és senki se mérne szembenézni az igazsággal. S maga nem polgár. Maga művész... Igen, s mint ilyen, sajnos vogelfrei

kis vacak apparatcsikok törölhetik belém büntetlenül a lábukat, rohadt törtetők...

— Pszt! — tette szájára kezét a lány, s egész közel hajolt hozzá anyás aggodalommal. — Engem is bajba hoz, az isten áldja meg, ha így beszél. S nem olyan biztos, hogy ez is az őszinteségéhez tartozik. Engem most sokkal inkább az érdekel, mit álmodott az éjszaka?

Gerard elmosolyodott.

— Freuddal kezdi? Azt hittem, rég kiment a divatból a vén bécsi kéjenc.

— Ki is ment. Az atyák pásztorlevélben átkozták ki az álomelmélet azonban tovább fejlődött. És ha nem tévedek, maga is az álomnak engedett, amikor Gogolandet választotta új hazájának.

Hosszú és unalmas párbeszéd alakult ki közöttük, a tudományosság látszatával, a verbális álom jelképszerűsége és az egyszerű álom őszintesége közötti különbséget áthidalva. S akkor Gerard egyszerre elszólta magát:

— Ne haragudják, de különben sem tartozna magára, ha elmondanám, hogy álomban a feleségemmel volt egy kis szóváltásom.

— De még mennyire rám tartozik! — Kiáltotta diadalmasan Miss Ewelyn Short Wellington, s mint aki így akar bizalmat kelteni, levette szemüvegét. — És kérem, ha lehet, ne tekintsen engem nőnek! — de ezt már úgy mondta, hogy hosszú szempillái alól nézett fel, így aztán fölöttébb kacéran hangzott el a: ha lehet. Ahogy orvos előtt nem szégyelli az ember magát, úgy tárja fel maga is előttem lelkének legrejtettebb titkait.

„Szegény hazám!” — sóhajtotta volna magában Gerard, ha még a hazájának érezhette volna Gogolandet. És mélységesen lenézte a módszert, amely ilyen naiv lányok közbejöttével igyekszik preparálni a vádlottakat. Vidéki vásárokon mond eféléket a lefátyolozott jósnő: lelkének legrejtettebb titkait. De ott az ember nevetve leteszi a pénzt és megy tovább a másik sátor alá.

Csakhogy ott feküdt közöttük a zöld pulóver a priccs szürke lópokrócán, s tán ezért jelentek meg előtte most az álombeli lombos fák, amelyek alatt Trüdivel sétált. Sziklás hegy magasodott a faszor végén a kék ég alatt, s Trüdi azt mondta: „Nincs, nincs igaza! És csak annyi kellett, hogy elfusson közöttük lobogó sörénnyel egy fehér csikó, mintha kitört volna valahonnan és most nyerítve me-

nekül az üldözödi elől és Gerard fojtott hangon azt mondja: „Menjen, többé nem akarok tudni magáról, van még nő a világon...”

— Butaság! — mondta hangosan és elmosolyodott.

De akkor Jean szerencsére bekopogott, hogy a szeánsz ideje lejárt, mire a lány összeszedte kötését s csaknem ijedten felkiáltott:

— Már? Hiszen még nem is csináltunk semmit! No, nem baj! Majd holnap!

Miss Ewelyn Short Wellington ezután még néhányszor felkereste Gerardot a cellájában. Mosolygósan jött, harsány how you dou-ukkal, miután lehajtotta fejét az ajtóban, minthogy nem csak a neve volt hosszú, hanem ő maga is. Gerard meg is jegyezte egyszer, mikor már igazán jóban voltak, hogy az ilyen szép magas lányokat az embernek néha kedve lenne összehajtogatni és párna helyett a feje alá tenni. A vöröshajú lány azonnal felajánlotta erre a célra karcsú alakját, s majdnem elpityeredett, amikor Gerard erre azt mondta, csak tréfált.

— Maga sajnós még mindig nem vesz komolyan engem — sóhajtott a vigasztalanul —, pedig már igazán észre kellett volna vennie, hogy maga nekem sokkal több, mint egyszerű médium.

Gerard eleresztette füle mellett ezt a vallomást és a preparálás elől is folytonosan kitért. Közben múltak a napok, vészesen közeledett a tárgyalás ideje, úgyhogy Miss Ewelyn Short Wellington jónak látta meggyorsítani a kezelést, s evégből egyszer azt mondta:

— Nézze, Gerard, remélem, megengedi, hogy így szólítsam, talán ne teketóriázzunk tovább. Hagyjuk az álmait, pedig mondanom sem kell, hogy azok privatim is érdekelnek. Térjünk a tárgyra.

— Mit tehetek magáért? — állt fel a priccsről és hajtott a magát a lány előtt, mint valami grand-seigneur. — Nem szeretném, ha kudarcot vallana velem. Árulja el, mit vár tőlem.

— Mondtam már, őszinteséget. Azt, hogy bevallja bűneit, sőt, ha lehet, egy kicsit meg is tetézzé őket. Gogolandben minden valamire való politikai tárgyalás így szokott lefolyni. Ezért mi felelünk, pszichológusok.

— De hiszen még nem is tudom, mivel vádolnak!

— Majd megtudja. Egy órával a tárgyalás megkezdése előtt kézbesíteni fogják a vádiratot. S mivel nálunk sem az ügyészi vádbeszéd, sem a védői plaidoyer nem engedi meg a hosszú locsogást, ehelyett lakonikus rövidséggel ragaszkodik a tárgyhoz, bőven lesz ideje a vádiratot áttanulmányozni.

— Ki se hallgattak még — méltatlankodott Gerard, mintha sértesnek vette volna, hogy ennyire elhanyagolják. — Csak sejtem, hogy nem kávéházi kabátlopásért hozták be.

— Erről meg lehet győződve! Engem sem szoktak holmi csirkeperekben angazsálni. Csak főbenjáró bűn lehet, kémkedés, hazaárulás, a demokratikus cári hatalom megdöntésére irányuló kísérlet, és így tovább.

— Nagy ég! — csapta össze kezét Gerard őszintén megrémülve. — Legalább maga higgye el nekem, hogy ártatlan vagyok! Mondtam már, hogy önként jöttem ide, azt hittem ez az az ország, ahol még van értelme az életnek! Kinek a javára kémkedtem volna? S kinek jutna eszébe megdönteni a hatalmat Gogolandben, ahol a parasztok remekül élnek, kinek?

— Ajjaj, mindig van, aki ilyesmire kapható. Ha másért nem, hát azért, hogy egy kicsit ő legyen hatalmon, vagy akiket szolgál. Nem kell ide objektív ok. S meglehet, épp az a gyanús, hogy önként jött ide. Beépítették.

— Kicsoda, az isten áldja meg?

— Honnan tudjam. Talán a KRS, a ZPY, de nem ez a fontos. Még az se, hogy valóban elkövette-e amivel vádolják. S tegyük fel, én elhiszem, hogy ártatlan. Ez azonban nem elég az üdvösséghez. Vallani kell a vádat. Beismerni mindent, s mint mondtam, lehetőleg annál is többet. Bombát akart dobni őfelsége VIII. Dimitru kocsijára, mondjuk, vagy egy hegyes törrel le akarta szúrni a seriffet! Ha nem volna törje, szóljon, majd én hozok.

— Elég volt, távozzék! — ordította el magát Gerard, úgyhogy a kinyílt ajtó részén Jean bedugta ijedten a fejét, s Miss Ewelyn Short Wellington sietve összekapkodta a fűzőld pulóvert, amely már majdnem készen volt, s miközben szép szemével búcsúpillantást vett Gerardra, csak annyit mondott:

— Szegény ember! — pedig meg akartam menteni.

Gerard sokat hallott kirakatperekről, s annak idején lélegzetvisszafojtva olvasta a Dimitrov peréről szóló tudósításokat. S lám az sem hagyta magát preparálni. Nem sikerült rábizonyítani, hogy ő gyújtotta fel a Reichstagot. Mért vállalná magára éppen ő a képtelen vádakat?

— Mert a kor gyermeke vagy — mondta csendesen a lengyel nemes, aki mintha jóval járatosabb lett volna a világ dolgaiban mint ő. Mert semmi közöd a régi, rothadt liberális világhoz. Mert magad

is hittél benne, hogy a legrosszabb paraszthatalom is jobb, mint a legkiegyensúlyozottabb polgári rendszer. Hittél benne és küzdöttél érte.

— Ezért legyek az áldozata? — nézett rá elképedve Gerard.

— Ezért! — hagyta jóvá szűkszavúan Zorkovszky.

Últek szótlanul az esti szürkületben s várták vacsorára, mint a többi rab a babgulyást. Mert akkor már megvonták a kedvezményt, mely szerint Gerard kívülről kaphatta a kosztot. Egyszer az egyik hústekercsben ugyanis egy keskeny kis papírszelet volt Trüdi kézírásával: „Ismerd be, amivel vádolnak!”

A titkos üzenet nem kerülhette el a főfegyőr árgus szemét. És mivel Natasa sem osztogatta valószínűleg valami bőkezűen a kegyeit, Jean ugyan beadta a lábast az étellel, de diadalmasan lobogtatta meg a cédulát:

— Ne mondja, hogy nem vagyok gentleman! Átadom az üzenetet. De ez volt az első és utolsó becsempészett levél, vége az otthoni kosztoknak!

— Vén hülye! — ordított rá Gerard. — Kezet kellene csókolnia a feleségemnek, hogy ilyesmire akar rávenni.

— Kikérem magamnak ezt a hangot! — toporzékkolt a főfegyőr, hogy csak úgy csattogott a műfogsora. Egész életemet a rend szolgálatában töltöttem el. Most is ez a legfőbb gondom, a rend és a biztonság fenntartása!

— Rend! — felelte vissza kiáltva Gerard. — Mindenütt és mindannyian ezt mondják! Nem az igazság a fontos, nem a szabadság, az egyenlőség, hanem a rend, amelynek örve alatt zavartalanul csinálhatják a disznóságokat. Csak rend legyen, s maradjon a status quo, az örök egyhelyben topogás és a hatalom! Hát maga, vén barom, nem látja, hogy vége a világnak?

— Ne vegye fel tőle, Jean! — állt középük békítően a lengyel nemes.

S ennek az volt az értelme, hogy Gerard más törvények szerint néz a világra, hiszen bohóc. Meg kellett volna sértődnie? Nem. Hiszen a ki nem mondott állítás igaz volt. És Jean sem haragudott már. Elnéző mosoly bujkált a bajusza alatt, de az otthonról való étkezést beszüntette.

— A maga módján mindenki áldozat — fordult aztán Gerardhoz Zorkovszky előbbi gondolatmenetét folytatva —, mármint a magunkfajta. Mert te is csak úgy vagy vele, hogy nem nézted, hova

kell állni, hanem mentél a magad útján. Az okosak, az ügyesek, az engedelmesek, mindig megkeresik a biztos helyet. Ahova nem sűt be a tikkasztó déli nap, s nem ver be a jégeső. Én is így voltam, csak aztán mindjárt az elején elkaptak, s azóta sem tudom elhittetni, hogy lojális vagyok. Mert kell az áldozat.

Hosszú és szép példabeszédbe fogott a pelikánmadárról, amely saját vérével táplálja fiait, s mintha nekik is az lenne a dolguk, hogy vérukkal hízlalják Gogoland jövőjét.

Trüdi kézírásának eredetiségéhez nem fért kétség. Most már csak azon törhette Gerard a fejét, mi bírta rá feleségét erre a felszólításra. Kényszerítették volna? Ilyesmirel is hallott, de nem hitte el. Azt hitte, ellenséges propaganda. De Trudit ilyesmire kényszeríteni nem is lehetett volna. Az a fajta természet volt, aki a kényszerre még inkább megmakacsolja magát.

— Talán attól tart, megkínóznak? — tündött tanácstalanul, mert a Zorkovszky sem tudta mire vélni az üzenetet. — Ezért ismerjek be mindent? No és ha ezek után símán felkötnék? Inkább a halált, mint a verést és megaláztatást?

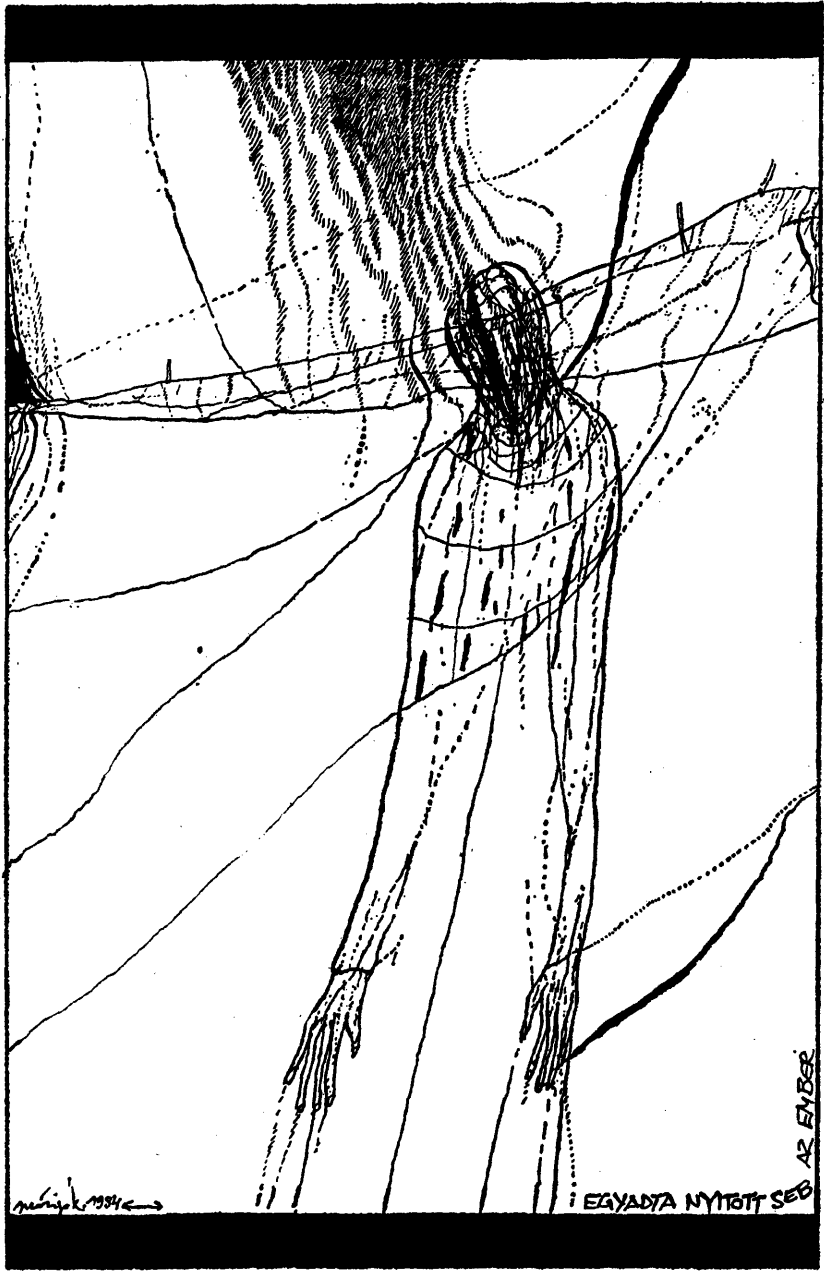
Kétségek és gyötrődések között múlt az idő. Volt úgy, hogy jógázni is elfelejtett, vagy csak megadta magát egykedvűen a sorsának. A lengyel nemes figyelmeztette ilyenkor gyengéden:

— No, mi van veled, öregem? Fejre sem álltál még ma!

Mert azt nagyon szeretett. Némi egyensúlyozás után oly mereven állt Gerard a feje búbján, mindkét kezét vízszintesen tartva mint a gyertyaszál. Mikor pedig ebben a helyzetben énekelni kezdett, az egész folyosón csend lett, csak Jean kulcsainak csörgése hallatszott, ahogy megállt és belesett a kémlelőn.

— Isten tudja, mi az oka —, mondta Zorkovszky csodálattal és lelkesen —, de ilyenkor úgy érzem, mégis érdemes élni. Pedig nem is az én mutatónyom a nehézkes törvény legyőzése a háromszoros szaltóval, s aztán ezzel a fejreállással. Ha nem lennék öreg és elhasznált, megkérnélek, taníts meg rá engem is. Azt hiszem, ilyesmit kellene tenned a bíróság előtt is, hadd lássák, kivel van dolguk! Különben amilyen fafejűek, még kurta vasra vennének és sötét zárkába csuknának. Hiába, a nagy és szép dolgok meg se látszanak a hatalom madártávlatából. Ahhoz embernek kell lenni és lenni maradni a többi emberrel a földön.

A bölcselkedés a minden emberit megrontó hatalmi érzésről már Gerard hatása volt. Addig a lengyel nemes csak tisztelője volt a

Herceg János 1954

EGYADTA NYITOTT SEB

AZ ÉMBSÉ

magasabb társadalmi pozíciónak és nem bírálója. Itt vett hozzá természetesebb távlatot, akár csak Natasa, a börtönben.

— Ra-ta-taaa, tatata-ra-taa — énekelte Gerard a Parasztbecsület gordonkaszólját és Zorkovszky érzelmesen ingatta hozzá a fejét. Mert neki épp jó napja volt, kislánya megtalálta a módját, hogy Trüdi közbenjötté nélkül becsempéssze a pisztáciás teasüteményt.

Talán ezért kockáztatta meg ő is a rábeszélést.

— Én is azt ajánlanám, ismerd be a vádakat. Az a leghelyesebb.

— Miért? — ugrott talpra Gerard, s az arca piros volt. — Megbízta velem, hogy erre rávegyél? Te is ezzel jössz egyszerre?

— Engem ilyesmivel nem kell megbízni, — felelte öntudatosan Zorkovszky. — Én tudom, mi az állampolgári kötelességem. Különbömben meglátod majd a tárgyaláson, milyen egyszerűen és természetesen ismerem én be mindent. Még azt is, amivel nem is vádolnak!

Aztán csakhamar elérkezett a tárgyalás napja. Előző este gyanútlanul ültek a kora tavaszi szellő áradását figyelve, ahogy a távoli földek felől hozta a rügyfakadás illatát. Délután még egy vadgalamb is megjelent magas ablakuk rácsai között tolláskodva és turbékolva, ami olyan volt, mint egy szép és bátorító üzenet. Mikor aztán sötét lett, jöttek értük.

Borbélyok és masszörök fogadták őket a fürdő gőzfelhői között. Gerard nem akart nyiratkozni, hiszen egy héttel előbb vágatta rövidre a haját, de a borbély közölte vele, hogy a nyiratkozás ezúttal kötelező.

— Akkor is, ha nem hosszú a hajam.

— Akkor is. Benne van a házirendben. Persze, senki sem tilthatja meg neked, hogy egy kicsit lazáljak. Parancsol egy kis pofaszakállt hagyni?

Mielőtt betuszkolták őket a gőzkamrába a fogházorvos meghallgatta a szívük verését és megtapogatta karjukon az izmokat. Mert kényszermunkára sem vittek volna kriptaszökevényeket.

A tyúkszemvágóval egy kis vitája volt Gerard-nak, miután közölte vele, hogy nincsen tyúkszeme. Erre a mester erélyesen rászólt, hogy ne akadályozza őt kötelessége teljesítésében, s addig vakargatta a lábujjait, amíg nem sikerült megvágni. Akkor aztán bicsegett kopogós bakancsában.

Mikor visszakísérték őket, Jean a folyosón állt tisztelegve.

— Jó étvágyat, uraim a vacsorához — mondta, és Gerard elámult, amikor megpillantotta cellájukban a frakkos pincért, aki a

roskadásig teli terített asztal mellett állt, nyilván a parancsra várva, hogy pezsgőt bontson.

— Mi az, hol a gyóntató pap a Bibliával? — fordult vissza Jean felé keserű akasztófahumorral, de a főfegyőr addigra eltűnt a bal-fenéken. — Kalandregényekben olvastam kamasz koromban, hogy így vendégelik meg a halálraítélteket.

— Gogolandben ez a szokás — mosolyodott el tájékozatlanságán a lengyel nemes. — Én is legutóbb rákot kaptam előételnek, narancsos libamáj-salátával. És butéliás magyar bort hozzá. Erre a célra a parlament szavaz meg minden évben egy jelentős összeget. A pazar megvendégelésnek ezt a lélektani hatását a tárgyalás előtt tavaly egy tengerentúli állam jogászai is tanulmányozták.

De hiába volt malacpecsenye, meg hal és vad, s mi szemnek és szájnak ingere, Gerard-nak nem volt étvágya. Így aztán megint vitatkozni kellett ezúttal Jeannel, amikor a hashajtót hozta. Azt mondta, ő nem evett, ennél fogva hashajtóra sincs szüksége, de a főfegyőr nem tágított, be kellett vennie.

— Ezt nagyon szigorúan veszik az urak — mondta Jean. — Előfordult ugyanis, hogy a vádlott a perbeszédék alatt kiékezdett.

Aludni sem bírt Gerard. Kezét a feje alá tette, s a mennyezetet bámulta egész éjszaka. Most már nem gyerekkori emlékek fogták körül, mint a régi álmatlan éjszakákon, amikor felizgatta a szűnni nem akaró taps a cirkuszban, vagy csak azért nem bírt elaludni, mert nem tapsolt senki. Most a fiát látta, erősen és mosolygósan, ahogy földjük végén a nyárfasor alatt megfordul a traktorral, hogy fényesen és feketén terüljön el mögötte a szántás. És Trüdi énekét vélte hallani, bársonyos altját, pedig nem is énekelt soha, se hallása, se hangja nem volt a feleségének, most gyönyörűen énekelt mégis.

Jean már hajnalban beszólt a kémlelőn, hogy ébredjenek. Amikor pedig a mosdóból visszajöttek és felvették az otthonról küldött tiszta ruhát, egy hatalmas pecsétes borítékot nyújtott át nekik ünnepelesen:

— A vádirat! Alázatuk legyen méltó a parasztbíróság igazságosságához!

Zorkovszky nem bontotta fel mindjárt a borítékot, mintha tudta volna, mi van benne. Gerard azonban idegesen tépte fel, úgyhogy a piros pecsétviasz morzsákban repült szét a cellákban.

— Éppen csak apagyilkossággal nem vádolnak, — mondta aztán

olyan fahangon, amelyből sem panasz, sem fölényes gúny nem volt kiérezhető. — Államellenes kijelentés, titkos szervezkedés a hatalom megdöntésére, kémkedés és hazaárulás.

— Bocsánat a zavarásért! — lépett be hozzájuk a főfegyőr, és miután mind a kettőjüket alaposan bepermetezte olcsó pacsulival, rájuk szólt: — Tessék kilépni az örök elé!

És ők megindultak egyformán kopogó léptekkel a hosszú folyosón.

HERCEG JÁNOS ÉS B. SZABÓ GYÖRGY LEVELEZÉSÉBŐL

Korcsula, 1955. okt. 29-én

Kedves Jánosom!

(...)

Leveled számomra egy roppant tanulságot is közölt: itt a kedélyek a felső barkekben annyira ziláltak, egészségtelenek, itt akkora a személyi versengés (...), hogy az ember, mint én, aki megpróbált valamilyen egyensúlyt teremteni és nem táborokat, hanem mindig az ügyet nézte, azt tartom szem előtt — előbb-utóbb mégiscsak *bűnbak lesz*.

Nekem pedig semmiféle ambícióm erre a szerepre nincs, nem szeretnék Bolond Miska és Gyürkőzz János se lenni. Nincs semmi kedvem ahhoz sem, hogy az egészet cinikusan nézzem (bár a te cinizmusodat megértem), s talán egzisztenciális okokból feladjam az álláspontomat. Ha itt elvi kérdésről, elhajlásról, miegymásról van szó, akkor annak megvan a módja, hogy tisztázzuk, ha személyi versengésről, akkor intézzék el egymás között azok, akiket illet.

Még nem döntöttem, de egyre többet foglalkoztat az a gondolat, hogy végül is *csak* tanár leszek. Ez az egyetlen terület, ahol még úgy-ahogy a magam ura-gazdája vagyok. Festő már aligha leszek. Pedig ma is, változatlanul, ez a pálya érdekel legjobban, ez foglalkoztat legtöbbit: a világot mégiscsak festőként szemlélem. De hagyjuk ezt! Ennek a kivonulásnak, visszavonulásnak a haditerve most érik bennem és Korcsula kissé távol van az egész harcmezőtől.

Vannak dolgok, amik bosszantják az embert. Nem személyes sérelemről van szó, előrebocsátom, mert az emberek hajlandóak annak tekinteni nálam az egyetem magyar katedrájának az ügyét. Második éve áll fenn ez az intézmény, mely fennállását, létezését azzal is indokolta, hogy szükség van kisebbségi, magyar katedrára! És két éve, nem, tizenkét éve sem történt, hogy magyar, magas képzettségű szakkáderről gondoskodja-